

ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน
ตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และตำบลกุดไล่จ้อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
The Relationship Between Sufficiency Economic Philosophy and the Democratic Way
of Life of People in Tambon Kokphra, Makha and Kodsaijo of Kantharawichai District
in Mahasarakham Province

สัญญา เคนาภูมิ*

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อ.เมือง จ.มหาสารคาม 44150

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้เกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย ทศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย และ (4) แนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีความเป็นประชาธิปไตย โดยทำการศึกษาในพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และตำบลกุดไล่จ้อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 500 คน และผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนมีเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเรื่องประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติระดับดีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด ปฏิบัติตนตามวิถีความเป็นประชาธิปไตยในระดับมาก การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก
2. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับวิถีประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่ วิถีประชาธิปไตยทางการเมือง ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไป การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงในอาชีพ ความถี่ในการทำบุญ การดำเนินชีวิตด้วยความรู้และคุณธรรม จำนวนบทบาทในชุมชนที่เป็นอยู่ เพศ อายุ ทัศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขนาดครอบครัว ตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย ได้ร้อยละ 38.40 ($R^2 = 0.384$, $F = 27.564$) และ
4. แนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีความเป็นประชาธิปไตย ดังนี้ ควรดำเนินการสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย พัฒนาความรู้ และจิตสำนึกในประชาธิปไตย และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้พลเมืองเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนรู้ประชาธิปไตยจากภาคปฏิบัติ และปฏิรูปการศึกษา และสื่อมวลชนเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: ความรู้ ทัศนคติ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีทางความเป็นประชาธิปไตย

Abstract

This research aimed to study (1) the understanding about the sufficiency economy, the understanding about democratic, the attitude toward the sufficiency economy, the living according to the sufficiency economy philosophy, the living following the democratic way, the integrate the sufficiency economy philosophy into the democratic way, and the relationship between the living according to the sufficiency economy philosophy and living following the democratic way, (2) the factor affecting investigation of the sufficiency economy philosophy into the democratic way and (3) the approaches for integrate the sufficiency economy philosophy into the democratic way. The research area covered 3 sub-districts namely Kokphra, Makha and Kodsaijo of Kamtharavichai district in Mahasarakham province. The sample consisted of 500 people answering a questionnaire and 30 persons for the focus group. The instruments were the test, the rating scale questionnaire and the focus group interview. The statistics were descriptive statistics, Pearson Product Moment Correlation and Multiple Linear Regression Analysis. The qualitative collected data was analyzed by content analysis and the inductive analysis.

The research findings were as follows:

1. The people had an understanding about the sufficiency economy and the democracy at a moderated level; they had a good level of attitude towards the sufficiency economy, took the sufficiency economy to lead their life as the highest level. In addition, they had been behaving according to the way of democracy at higher level, integrating the sufficiency economy philosophy into the democratic way was at a higher. Taking the sufficiency economy to lead living had positively related to behaving according to the way of democracy was found to be statistically significant at .01 level.
2. The factors affecting the investigation of the sufficiency economy philosophy into the democratic way were the democratic politics, the sufficiency economy understanding, the living with immunity, the career stability, the frequency of merit making, the living with knowledge and morality, the community role being, sex, age, the attitude towards the sufficiency economy, and the family size. These variables could together explain the variance of integration of the sufficiency economy philosophy into the democratic way for 38.40% ($R^2 = 0.384$, $F = 27.564$).
3. The approach to integrate the sufficiency economy philosophy into the democratic way was creating a democratic political culture, developing the knowledge and awareness of democracy and sufficiency economy, promoting the citizens to understand and learn about the sufficiency economy of democratic practice, and reforming the education and the media to create quality citizens.

Keywords: Knowledge, Attitude, The Sufficiency Economic Philosophy, The Democratic Way of Life

บทนำ

โดยธรรมชาติสังคมมนุษย์แตกต่างจากสัตว์เหนือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ทัวไป สังคมมนุษย์ได้กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ ตลอดจนระบบการรับรู้ ความคิดหรือความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมามีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม การเมืองการปกครองก็เฉกเช่นเดียวกันถูกสร้าง และหล่อหลอมขึ้นเป็นกติกากฎของการอยู่ร่วมกันแห่งมนุษยชาติอย่างสุขสงบ และสันติ โดยรัฐบาลเข้ามาดูแล ดังคำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อภิธรรมมุนีว่า “ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (Abraham Lincoln. 1861 อ้างใน ขนิษฐา กาญจนรังษินันท์ 2554) รูปแบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบที่หลายประเทศเห็นว่า เป็นระบบที่ดีที่สุดในท่ามกลางหลายๆ ระบบที่มีอยู่ในโลก

อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตของบุคคลมีหลากหลายวิถี ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต้องเป็นวิถีชีวิตที่ประกอบด้วยสติและปัญญาที่รับรู้รับผิดชอบชีวิตไม่ได้เป็นไปในลักษณะพวกมากลากไป ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์แบบประชาธิปไตยต้องมีปัญญาเข้ามากำกับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี อาศัยความรู้และคุณธรรมกำกับ (สุเมธ ตันติเวชกุล 2544) เป็นไปในทิศทางเดียวกับหลักการของประชาธิปไตย ที่ต้องการให้เกิดสังคมแห่งปัญญา มีเหตุผล มีอุดมคติของประชาธิปไตยคือความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล (สาริธ บัวศรี 2520) ในขณะเดียวกันความเป็นประชาธิปไตยที่ดั้นจั่นจจะเน้นความสำคัญในเรื่องอุดมคติหรืออุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งสาริธ บัวศรี (2520) ได้อธิบายว่าองค์ประกอบของประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) อุดมคติของประชาธิปไตย คือ การมีศรัทธา มีความเชื่อมั่นในสติปัญญาเหตุผล และความสามารถของมนุษย์ตลอดจนการเทิดทูนอิสรภาพและเสรีภาพ 2) ระบบการเมืองการปกครอง ระบบที่ถือว่าอำนาจเป็นของประชาชน หรือมาจากประชาชน มีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระถือว่าการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน และ 3) วิถีชีวิตประชาธิปไตย กล่าวคือ การอยู่ร่วมกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งทางกายและวาจา ไม่ก้าวร้าวในสิทธิของ

ผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบ และทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543) ได้กล่าวสังคมจะเป็นประชาธิปไตยที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่องควรประกอบด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจ ในกติกาหรือกฎหมายที่ขอบธรรม 2) จิตใจจะต้องยึดถือ มั่นคงอยู่ในความถูกต้องดีงาม และ 3) พฤติกรรมที่เป็นไปตามกฏกติกา หรือการรู้จักใช้สิทธิเสรีภาพ

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาภายใต้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ยังคงเป็นแนวทางที่ยึดถือปฏิบัติในการบริหาร และพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งส่งผลให้ชุมชนสังคมได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามท่ามกลางสถานการณ์การเมืองที่ร้อนแรงยังปรากฏมีหลายหมู่บ้านในจังหวัดมหาสารคามได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิต จนสามารถพัฒนาให้เป็นเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง และเป็นชุมชนต้นแบบ ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดมหาสารคาม 2556) พบว่า หลายชุมชนได้จัดตั้งเป็นจุดเรียนรู้ และฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) บ้านหนองผือก หมู่ 3 ตำบลหนองทุ่ม อ.วาปีปทุม 2) บ้านดอนมัน ตำบลขามเฒ่า อ.กันทรวิชัย 3) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม ตำบลเขวาสาน อำเภอมหาสารคาม 4) บ้านหลุมควัน หมู่ 10 ตำบลดงดอน อำเภอนาดูน และ 5) บ้านน้ำเที่ยง ตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกุสุมาลย์ นอกจากนั้นยังมีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา ประจำปี 2555 จำนวน 25 หมู่บ้านกระจายอยู่ทั่วจังหวัด แสดงว่าประชาชนส่วนหนึ่งมีความเข้าใจ และปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้น้อมนำมาเป็นวิถีการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง และยาวนานจนเห็นเป็นที่ประจักษ์ อย่างไรก็ตาม กระแสการเปลี่ยนทางการเมืองระดับชาติที่เกิดขึ้นเป็นกระแสหลักในพื้นที่ ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่มีการเรียกร้องประชาธิปไตยในแบบที่กระแสชาตินิยม (อีสาน) โหมกระหน่ำเข้าไปในหมู่บ้านชุมชนจึงเกิดคำถามว่าแบบไหน หรืออย่างไรเรียกว่าประชาธิปไตย วิถีชีวิตความเป็นประชาธิปไตย อย่างแท้จริงคืออะไร ประชาธิปไตยที่อุดมด้วยปัญญาเป็นแบบใด ประชาธิปไตยกระแสหลักที่เป็นอยู่เหมาะกับชุมชนหรือไม่ แล้วประชาธิปไตยแบบใดจึงจะเหมาะกับวิถีชีวิตของชุมชน รักความสุข สงบ สันติ

พึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แล้วปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ชุมชนน้อมนำมาเป็นวิถีชีวิตอยู่ในขณะนี้ไปกันได้หรือไม่กับวิถีความเป็นประชาธิปไตย เหล่านั้นเป็นคำถามที่เกิดขึ้นท่ามกลางข้อสงสัย หากพิจารณาแล้วรากแห่งปรัชญาของทั้งสองแนวคิด (ประชาธิปไตย และเศรษฐกิจพอเพียง) มีประเด็นที่เหมือนกัน คือ อุดมการณ์อย่างมีปัญญา การดำเนินชีวิตด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องประกอบด้วย ความรู้และคุณธรรมเข้าไปกำกับถึงจะไปได้ด้วยดี เฉกเช่นเดียวกันกับอุดมการณ์แห่งประชาธิปไตยต้องเป็นประชาธิปไตยที่มีปัญญา อุดมการณ์แห่งปัญญา มิใช่อุดมการณ์บ้าคลั่งขาดสติไร้ปัญญา ทั้งสองแนวคิดในทางหลักการนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ชุมชนตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และตำบลกุดไผ่จ่อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง และเป็นชุมชนต้นแบบมีความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการริเริ่มของกลุ่มคนที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับกลุ่มเกษตรกรมัยยั้งซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านในชุมชน รวมถึงกัลยาณมิตรที่มีแนวคิดใกล้เคียงกัน รวบรวม ระดมทุนในลักษณะเป็นหุ้นส่วนร่วมกันเพื่อริเริ่มการทำงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้การพึ่งตนเองให้แก่ชุมชนและบุคคลทั่วไป โดยมีประเด็นหลักในการเผยแพร่ความรู้ เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การดูแลรักษาสุขภาพแบบทางเลือกหรือธรรมชาติบำบัด การทำงานเพื่อสังคม การอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากความสำเร็จที่กล่าวจะเห็นว่าชุมชนทั้งสามตำบลเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นชุมชนที่ประชาชนได้ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นที่ประจักษ์ ในขณะที่เดียวกันชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการชุมชนเรียกร้องต่างๆ บ่อยครั้งทั้งนี้พื้นที่สามตำบลนี้เป็นพื้นที่ของแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (น.ป.ช. หรือ กลุ่มคนเสื้อแดง) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจว่าการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ วิถีความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนหรือไม่ อย่างไร จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีความเป็นประชาธิปไตยของชุมชนตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และตำบลกุดไผ่จ่อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนา

คุณภาพวิถีความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตยอย่างมีความสุข และเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่บุคคลหรือชุมชนอื่นๆ ทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ทศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตนตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติตนตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย
4. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร

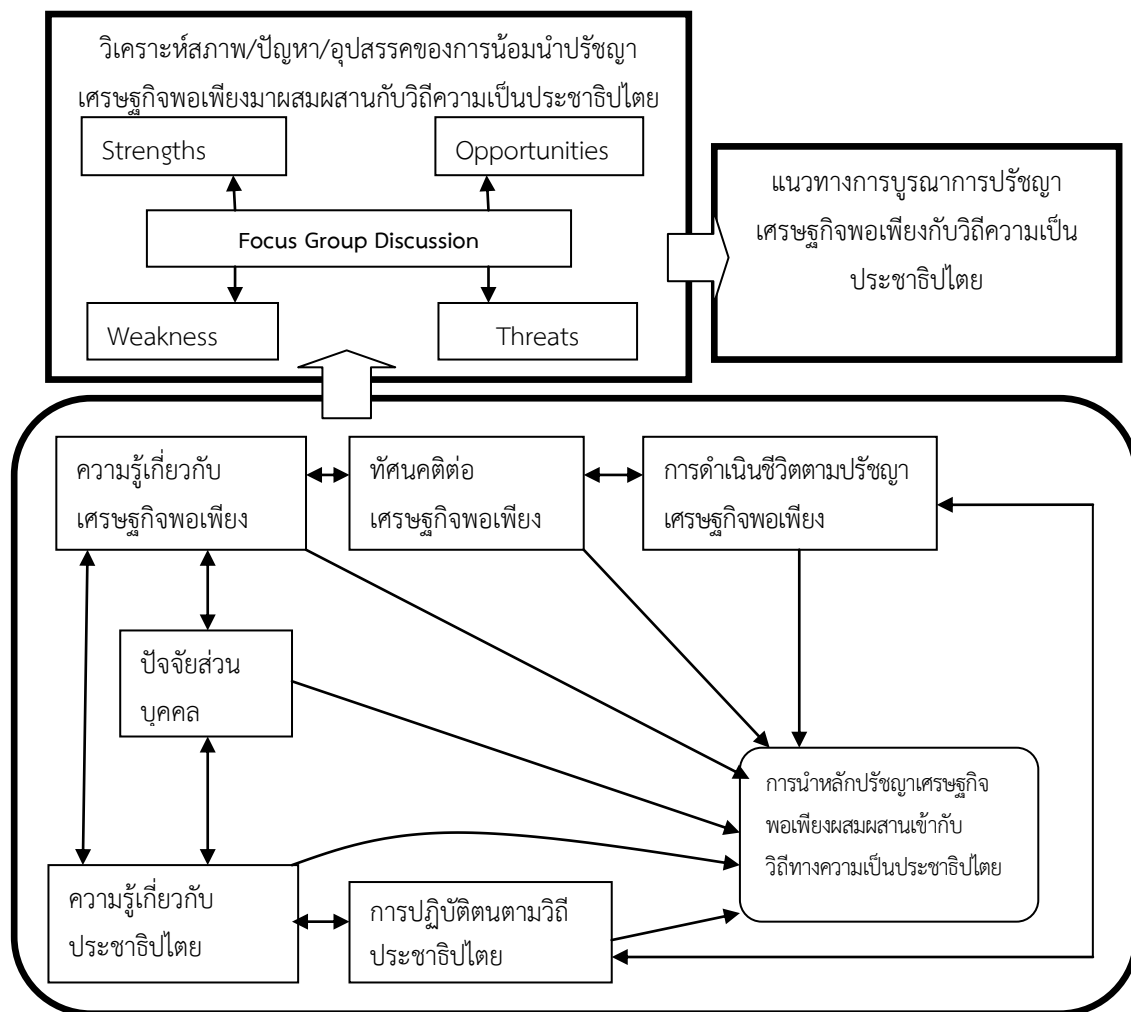
ประชากรเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นหมู่บ้านที่มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 5 หมู่บ้าน ส่วนผู้ให้ข้อมูลหมู่บ้านละ 10 คน รวมเป็น 50 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต. กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำตามธรรมชาติ (ผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ) ผู้นำศาสนา ครูจากโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และตัวแทนชาวบ้าน

ศึกษาในพื้นที่ 3 ตำบลในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และ ตำบลกุดไผ่จ่อ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 ตำบล จำนวน 500 คน จาก 25 หมู่บ้านๆ ละ 20 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดโควตา (Quota) และการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Random

Sampling) และการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม มีจำนวน 8 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย 4) แบบสอบถามทัศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) แบบสอบถามการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินชีวิต 6) แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย 7) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย 8) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นสิ่งเดียวกันกับการดำเนินชีวิตตามวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย

การหาคุณภาพด้วยค่า IOC (Index of Consistency) การนำไปทดลองใช้ (Try Out) นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง

ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 40 คน แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item Total Correlation) ได้ค่าระหว่าง 0.20-0.69 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ที่นับโดยใช้การวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด 2553) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 จากนั้นจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

เครื่องมือเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นชุดคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยทำหนังสือขอความอนุญาติเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นทำการแต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 5 คน เพื่อช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการแจกแบบสอบถามกับตัวอย่างหมู่บ้านละ 20 คน ดำเนินการแจกแบบสอบถามจนได้ครบถ้วนตาม จำนวน 500 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ดำเนินการดังนี้ ทำหนังสือขอความอนุญาติเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ใหญ่บ้าน แต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 5 คน เพื่อช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นัดหมายกับหมู่บ้านเป้าหมาย โดยระบุวัน เวลา สถานที่จัดสนทนากลุ่ม ดำเนินการสนทนากลุ่มกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินชีวิต การปฏิบัติตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย ใช้สถิติ Multiple Pearson Product Moment Correlation พร้อมกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย ใช้สถิติ ด้วยสถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear

Regression Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นสิ่งเดียวกันกับการดำเนินชีวิตตามวิถีความเป็นประชาธิปไตย และ 2) ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ประชาชนมีเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเรื่องประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติระดับดีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด ปฏิบัติตนตามวิถีความเป็นประชาธิปไตยในระดับมาก การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก
2. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับวิถีประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่ วิถีประชาธิปไตยทางการเมือง ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไป การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงในอาชีพ ความถี่ในการทำบุญ การดำเนินชีวิตด้วยความรู้และคุณธรรม จำนวนบทบาทในชุมชนที่เป็นอยู่ เพศ อายุ ทศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขนาดครอบครัว ตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย ได้ร้อยละ 38.40 ($R^2 = 0.384$, $F = 27.564$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตย

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	R	R Square	Adjusted R Square	b	Beta	t	Sig.
1. วิถีประชาธิปไตยทางการเมือง	.392(a)	.154	.152	.202	.218	4.778	.000**
2. ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไป	.483(b)	.233	.230	.090	.155	3.786	.000**
3. การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน	.538(c)	.290	.286	.122	.172	3.520	.000**
4. อาชีพ	.557(d)	.310	.305	.019	.107	2.694	.007**
5. ความถนัดในการทำบุญ	.573(e)	.329	.322	.007	.212	4.371	.000**
6. การดำเนินชีวิตด้วยความรู้และคุณธรรม	.581(f)	.337	.329	.142	.225	3.886	.000**
7. จำนวนบทบาทในชุมชนที่เป็นอยู่	.591(g)	.349	.339	.018	.119	2.815	.005**
8. เพศ	.598(h)	.358	.347	.063	.119	3.159	.002**
9. อายุ	.607(i)	.369	.357	.002	.133	2.673	.008**
10. ทศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	.615(j)	.378	.365	.082	.135	2.887	.004**
11. ขนาดครอบครัว	.620(k)	.384	.370	.013	.089	2.178	.030*
Constant (a) = 1.824, S.E. = 0.191, R = 0.620, R ² = 0.384, F = 27.564							

4. แนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยของชุมชนตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และตำบลกุดไล่จ่อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้เป็นประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) สร้างวัฒนธรรมการเมือง ที่เป็นประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะต้องมีรัฐธรรมนูญ กฎหมายเลือกตั้งและระบบการคานอำนาจฝ่ายบริหารที่สมดุลแล้วยังจะต้องมีเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นประชาธิปไตย คือส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค พร้อมกับการสร้างความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนาประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้ และจิตสำนึก การจะเปลี่ยนแปลง และพัฒนาประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วม กำหนดเพื่อประโยชน์ คนส่วนใหญ่ได้ ต้องปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เกิดการกระจายทรัพย์สินและรายได้เป็นธรรม เป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ และปฏิรูปการศึกษา สื่อมวลชน และจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนที่มีองค์ความรู้ และอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น เป็นประชาธิปไตยทางสังคม ควบคู่กันไปด้วย 3) ส่งเสริมให้พลเมืองเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนรู้ประชาธิปไตยจากภาคปฏิบัติ ประชาชนในฐานะ พลเมืองมีสิทธิที่จะได้รับบริการการศึกษา สาธารณสุข บริการด้านสาธารณะ และโครงการพัฒนาต่างๆ

จากรัฐอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม (4) ปฏิรูปการศึกษา และสื่อมวลชนเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ การปฏิรูปการศึกษา และสื่อมวลชนอย่างได้ผลต้องปฏิรูปคุณภาพครู อาจารย์และผู้ทำงาน และการจัดการสื่อสารมวลชนอย่างขนานใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับวิถีประชาธิปไตยโดยรวม วิถีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ และวิถีประชาธิปไตยทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวได้ว่าวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนเป็นแนวทางที่ได้ดีด้วยกันกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับวิถีแห่งประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎกได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับประชาธิปไตยว่า สังคมประชาธิปไตย คือ วิถีชีวิตแห่งความพอดี ที่เป็นสายกลาง ซึ่งองค์ประกอบและปฏิบัติ

การทั้งหลาย ได้สัดส่วนสมดุลกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) 2543) นอกจากนั้นยังกล่าวว่า สังคมประชาธิปไตยจะต้องมีเครื่องผูกพันคนให้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันจะต้องใช้ปัญญาให้เป็นสังคมแห่งสามัคคีเอกภาพที่คนมีเมตตาหรือไมตรีต่อกันเป็นพื้นฐานรองรับความเป็นอยู่และการแสดงออกเสรีที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน (พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) 2526) เช่นเดียวกับ ฌานินี สันตะพันธ์ (2556: ออนไลน์) นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สาขากฎหมายมหาชน) ได้เขียนบทความวิชาการ เรื่อง ประชาธิปไตยแบบพอเพียง: การสถาปนาสังคมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ซึ่งกล่าวถึง อนาคตที่สดใสด้วยประชาธิปไตยต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Democracy) กล่าวคือ เป็นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาผสมผสานเข้ากับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการเมืองของไทยจำเป็นต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ประชาธิปไตยสายกลาง เป็นประชาธิปไตยที่พอประมาณ เป็นประชาธิปไตยที่ไม่มาก (เข้มข้น) เกินไปไม่น้อย (เจือจาง) เกินไป แต่เป็นประชาธิปไตยที่พอเหมาะพอควรแก่สถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ไม่ใช่แนวทางสุดโต่ง ใช้หลักอหิงสา ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ไม่หาความสุข เรียกร้องผลประโยชน์บนความทุกข์ ความเดือดร้อนของผู้อื่น ไม่เบียดบังผลประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นของตน 2) ธรรมาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยที่ถือธรรมหรือเหตุผลความถูกต้องเหมาะสมเป็นใหญ่เป็นประธาน หารือเพียงแต่เสียงของประชาชนข้างมากแต่ถ้อยเดียว ไม่หวั่นไหวไปตามกระแส ตามเสียงนินทา หรือสรรเสริญ เพราะหลายครั้งหลายคราที่เสียงข้างมากอาจไม่ใช่เสียงของความถูกต้อง เป็นประชาธิปไตยที่ต้องก่อปรดด้วยสติ และปัญญาเป็นเครื่องกำกับเสมอ ทั้งผู้นำและประชาชนต้องมีโยนิโสมนสิการ หรือการคิดอย่างแยบคาย คือ พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ไม่ใช่ความพึงพอใจ หรืออารมณ์ของตนเองเป็นที่ตั้ง และ 3) ประชาธิปไตยที่มีภูมิคุ้มกัน เป็นประชาธิปไตยที่ไม่ประมาท เป็นประชาธิปไตย ที่รู้เท่า รู้ทัน และเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นประชาธิปไตยที่ยืดหยุ่น เลือกรับ และผสมผสานหลักการของตะวันตกที่สอดคล้องกับสังคมไทย สามารถก้าวทัน และพร้อมรับกับกระแสโลกาภิวัตน์

นอกจากนั้นรัฐยังส่งเสริม และสนับสนุนแนวทางการประชาธิปไตยตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นได้จากรัฐสภาได้จัดงาน “มอบรางวัลต้นแบบคนพอเพียงวิถีประชาธิปไตย” วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2556 (สมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ 2556) วันที่ 21 สิงหาคม 2556 โดยได้มอบโล่รางวัลและประกาศเกียรติคุณให้กับบุคคลที่ได้รับการสรรหาและคัดเลือกจากทั่วประเทศ จังหวัดละ 1 คน และกรุงเทพมหานคร รวม 77 คน ที่กระทำความดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยึดมั่นใจหลักการประชาธิปไตย ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการสื่อสาร และมวลชนสัมพันธ์รัฐสภา ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร

2. ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ วิถีประชาธิปไตยทางการเมือง ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไป การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงในอาชีพ ความถี่ในการทำบุญ การดำเนินชีวิตด้วยความรู้ และคุณธรรม จำนวนบทบาทในชุมชนที่เป็นอยู่ เพศ อายุ ทักษะติดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขนาดครอบครัว ซึ่งสามารถจัดกลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal) ได้แก่ จำนวนบทบาทในชุมชนที่เป็นอยู่ อายุ ความมั่นคงในอาชีพ ขนาดครอบครัว เพศ 2) ปัจจัยด้านการรับรู้ (Perception) ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไป 3) ปัจจัยด้านเจตคติ (Attitude) คือ ทักษะติดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรม (Behavior) การดำเนินชีวิตด้วยความรู้และคุณธรรม การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน วิถีประชาธิปไตยทางการเมือง อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้เมื่อพิจารณาค่าคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) แล้วพบว่ามีความเป็นบวก กล่าวคือเมื่อปัจจัยเหล่านี้มีค่าสูงขึ้น การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาผสมผสานกับวิถีแห่งความเป็นประชาธิปไตยก็จะมากขึ้นเท่านั้น เช่น เมื่อบุคคลได้รับบทบาทในชุมชนมากขึ้น มีอายุมากขึ้น มีอาชีพที่มั่นคงมากขึ้น มีคนในครอบครัวที่ต้องดูแลมากขึ้น เขาก็จะมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลอื่น

นอกจากนั้นในเรื่องของความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไปหากมีมากขึ้นหรือหากรู้ และเข้าใจในแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น พร้อมทั้งมีทักษะติดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางที่ดี รวมทั้งบุคคลที่ดำเนินชีวิตตามหลักด้านความรู้และคุณธรรม

หลักการสร้างมีภูมิคุ้มกัน มากขึ้นก็ย่อมทำให้มีผลให้ประชาชนได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมามาสวมผสานกับกับวิถีแห่งความเป็นประชาธิปไตยก็จะมากขึ้นเท่านั้น

ผลการวิจัยเชิงปริมาณสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน ที่พบว่า ควรดำเนินการสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยให้กับพลเมืองอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้ และจิตสำนึก การจะเปลี่ยนแปลง และพัฒนาประชาธิปไตย ส่งเสริมให้พลเมืองเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนรู้ประชาธิปไตยจากภาคปฏิบัติ ปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนสื่อสารมวลชนเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปในทิศทางการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร (2554) ได้กล่าวถึงปัจจัยอื่นๆ ที่จะเป็น ตัวคอยให้การสนับสนุนหรือช่วยให้ประชาธิปไตยนี้ดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพได้แก่ 1) ระดับการศึกษาของประชาชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย คือ ในเมื่อคนในสังคมได้รับการศึกษาดี มีเหตุผล มักจะติดตามข่าวสาร ทางการเมือง มีความสนใจทางการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม นโยบายใดๆ ที่สังคมออกมา ก็ย่อมที่จะมีผลกระทบต่อเขาโดยตรง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามาก จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง 2) การพัฒนาเศรษฐกิจ จะพบว่าประเทศพัฒนานั้นจะมีระดับของความเสมอภาคทางเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศด้วยพัฒนาทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นผลให้สังคมมีสวัสดิการต่างๆ ที่ดี เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ฯลฯ นอกจากเศรษฐกิจที่ดีมั่นคงจะช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการถูก ชักจูง ชูเชิญใดๆ และยังมีผลให้ระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปด้วยดี และมีเสถียรภาพด้วย 3) บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยยั่งยืนอยู่ได้ ลักษณะของบุคลิกภาพเหล่านี้คือ ความสนใจ ที่จะมิตอกิจการบ้านเมือง เมื่อสนใจแล้วก็มี ความกระตือรือร้น ที่จะติดตามความเป็นไป มีการถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ไร้อคติ และที่สำคัญได้แก่ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถือเสมือนว่าเป็นหน้าที่ที่ตนจะต้องทำ หรือที่ตนจะต้องรับผิดชอบในฐานะสมาชิกผู้หนึ่งของสังคม 4) เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง มีส่วนช่วยให้ระบอบประชาธิปไตยก้าวหน้ามั่นคงด้วย นั่นคือ เมื่อสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองเป็นที่ยอมรับของ

ประชาชน ประชาชนก็就会有ความศรัทธา และจะเข้าไปเป็นสมาชิก หรือเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น เมื่อพรรคการเมืองมั่นคงสามารถแสดงออกซึ่งเจตนาของสมาชิกได้อย่างแจ่มชัด นโยบายที่ออกมา ก็ได้รับการเชื่อถือ และนำมาปฏิบัติ ประชาชนจะมีความศรัทธาพรรคการเมืองนั้น และเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ซึ่งก็เท่ากับเป็นการเกื้อกูลให้ระบอบประชาธิปไตยมีเสถียรภาพยิ่งขึ้น ด้วย และ 5) พัฒนาการทางการเมืองและการปกครองและการบริหาร ปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครอง และการบริหารต้องมี ประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน นโยบายของรัฐบาลตรงตามเจตนารมณ์ และมีผลดีต่อประชาชน คือ ประชาชนได้มีโอกาสได้มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนเข้าใจศรัทธา และยึดมั่นการเมืองระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น เจ้าของมีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางการเมืองมากขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาแนวทางประชาธิปไตยแบบพอเพียงจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อได้ถูกนำมาปฏิบัติทั้ง 2 ภาคส่วนของการเมืองการปกครองนั้น ได้แก่

1. ภาคส่วนของกฎหมาย และสถาบัน การออกแบบโครงสร้างสถาบันการเมือง องค์กรตรวจสอบ การใช้อำนาจ การรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญ นั้นจะต้องคิดออกแบบด้วยแนวทางประชาธิปไตยแบบพอเพียง โดยคำนึงถึงโครงสร้างส่วนล่างหรือโครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทยให้มากเพราะรัฐธรรมนูญของไทยนั้นมี บริบทที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญของตะวันตกอยู่ประการหนึ่งคือ รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของไทยนั้นมี เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรแทรกอยู่นั่นคือ กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนระบบการเมืองการปกครองของไทยมาตลอด

2. ภาคส่วนของวัฒนธรรมทางการเมือง คัดเลือก คนที่เข้ามาใช้อำนาจแทนรัฐ ในนามของรัฐได้ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมผู้เป็นเจ้าของอำนาจอย่างแท้จริง และด้วยใจเป็นธรรม ขอให้ทุกฝ่ายจงน้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัส มาเป็นธงนำในการดำเนินชีวิต เพียงเท่านั้นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยก็จะบังเกิดเป็นจริงขึ้นได้ เมื่อนั้นสังคมประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบก็จะถูกสถาปนาขึ้นและ

ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เหมือนดั่งนานาประเทศที่มีสังคมประชาธิปไตยอันเข้มแข็งมาหลายร้อยปี

3. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการและวิจัยติดตาม ประเมินผลการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีความเป็นประชาธิปไตย ในประชาชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม และพื้นที่อื่นทั่วประเทศโดยการศึกษาเปรียบเทียบผลการบูรณาการบนความแตกต่างทางด้านบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีความเป็นประชาธิปไตย ให้เหมาะสมกับแต่ละบริบท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ให้โอกาส ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสรรค์ ผลงานวิจัยฉบับนี้ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการค้นหาแนวทางพัฒนาประชาธิปไตยให้กับประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะนำไปเสนอแนะประกอบ การพัฒนาการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีความ เป็นประชาธิปไตยของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ชนัญญา กาญจนรังษิณห์. **คุณธรรมจริยธรรม**. (ออนไลน์) 2556 ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (อ้างเมื่อ 20 มกราคม 2556). จาก <http://www.dmsc.moph.go.th/cleangov/knowledge/Ethics.stm>
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ลักษณะ, กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2553.
- พัฒนาชุมชน จังหวัดมหาสารคาม. สำนักงาน. **ข้อมูลการพัฒนาหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 20 มกราคม 2556) จาก <http://www3.cdd.go.th/mahasarakham/bansettakit.html>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- พระราชวรมนู (ประยุทธ์ ปยุตโต). **การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2526.

- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. **พัฒนาประชาธิปไตยพัฒนาการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554.
- สมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์. **คำกล่าว มอบรางวัลต้นแบบคนพอเพียงวิถีประชาธิปไตย วันที่ 23 ส.ค. 2556**. (ออนไลน์) 2556 ข่าวรัฐสภา (อ้างเมื่อ 20 ธันวาคม 2556) จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=22812
- สาโรช บัวศรี. **พื้นฐานการเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศน์กรมการฝึกหัดครู, 2520.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2544.